

Europaudvalget

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere
Dato: 7. januar 2009

Offentligt referat fra Europaudvalgets møde 5. december 2008

Til orientering vedlægges det offentlige referat for Europaudvalgets åbne møde den 5. december 2008.

Der udsendes to referater af Europaudvalgets møder. Det ene referat er offentligt og indeholder referat fra behandlingen af alle åbne punkter på Europaudvalgets dagsorden. Det andet referat er fortroligt, idet det både indeholder referat fra behandlingen af de lukkede og åbne punkter på dagsordenen. Såfremt der ingen lukkede punkter er på dagsordenen er det offentlige og det fortrolige referat identiske. Det fortrolige referat udsendes alene til partiernes EU-ordførere.

Det bemærkes, at det offentlige referat er et redigeret referat af Europaudvalgsmøderne og ikke en ordret gengivelse. Det bemærkes endvidere, at referatet udsendes af Europaudvalgets sekretariat uden forudgående godkendelse af Europaudvalget.

Med venlig hilsen

Signe Riis Andersen
EU-Sekretariatet

REFERAT AF 14. EUROPAUDVALGSMØDE

Mødedato: Fredag den 5. december 2008

Tidspunkt: Kl. 11.00

Sted: Vær. 2-133

Dagsorden

Den 7. januar 2009

1. Modtagelse af deputation: Valutapolitisk Netværk om eurohøring
EUU alm. del (08) – bilag 91 (Henvendelse fra Valutapolitisk
Netværk)
- FO 2. Rådsmøde nr. 2914+2915 (almindelige anliggender og eksterne
forbindelser) den 8. – 9. december 2008
Forelæggelse ved udenrigsministeren
- FO 3. Rådsmøde nr. 2913 (transport, telekommunikation og energi) den 9.
december 2008 - transportdelen
Forelæggelse ved transportministeren
4. Rådsmøde nr. 2916 (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og
forbrugerbeskyttelse) den 16.-17. december 2008 – sundhedsdelen
Forelæggelse ved sundhedsministeren
- L 5. Eventuelt

Der vedlægges foreløbig oversigter over de under punkter 2-4 nævnte møder

Andre arrangementer for Europaudvalgets medlemmer i uge 49:

Fredag 5/12 kl. 9.30-11.00: MEP-møde

Praktiske oplysninger:

Hvor intet andet er angivet, afholdes Europaudvalgets ordinære møder for åbne døre. Tilmelding for tilhørere skal ske *senest kl. 12.00 dagen inden mødet* ved Europaudvalgets sekretariat (europaudvalget@ft.dk; tlf. +45 33 37 36 10). Der vil være pladsbegrænsning.

Anvendte forkortelser:

FF =Forventet forhandlingsoplæg

FO =Forhandlingsoplæg

FL =Forventet lukket behandling

L =Lukket behandling

**Rådsmøde (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 8.-9.
december 2008
Dagsorden, 3. udgave**

1. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 11.-12. december 2008
 - *Formandskabets udkast til konklusioner*
 - Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 2)
 - Det Europæiske Råd 11-12/12-08 – bilag 2 (revideret udkast til kommenteret dagsorden)
 - Det Europæiske Råd 11-12/12-08 – bilag 3 (udkast til rådskonklusioner)
 - Udvalgsmødereferater:
 - EUU alm. del (08) – bilag 79, side 207 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

2. Kommissionens lovgivnings- og arbejdsprogram for 2009
 - *Tidlig forelæggelse*
 - KOM (2008) 0712
 - Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 5)

- FO 3. Europæiske parlamentariske assistenter: Forslag til rådsforordning om ændring af tjenestevilkårene for de øvrige ansatte ved de Europæiske Fællesskaber – 'MEP-assistentstatutter'
 - *Tidlig forelæggelse*
 - KOM (2008) 0786
 - Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 8)

4. Udvidelsen
 - *Politisk drøftelse/ Rådskonklusioner*
 - KOM (2008) 0674
 - Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 12)

5. (Evt.) WTO/DDA
 - *Orienterende drøftelse*
 - Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 12)
 - Udvalgsmødereferater:
 - EUU alm. del (072) – bilag 459, side 1268 (senest behandlet i EUU 12/9-08),
 - Rådsmøde 2885+2886 – bilag 3 (skriftlig forelæggelse af rådsmødet 17/7-08)

6. Det vestlige Balkan

– *Politisk drøftelse/ Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 18)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 217 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

7. Mellemøsten

– *Politisk drøftelse/ Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 20)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 207 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

Rådsmøde 2885+2886 – bilag 3 (skriftlig forelæggelse af rådsmødet 17/7-08)

8. Den Demokratiske Republik Congo

– *Politisk drøftelse/ Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 22)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 216 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

9. Pakistan

– *Politisk drøftelse/ Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 24)

10. ESDP

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 26)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 208 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

EUU alm. del (072) – bilag 459, side 1272 (behandlet i EUU 12/9-08)

11. EU-støtte til etablering af en IAEA-kontrolleret nuklear brændselsforsyningsmekanisme

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 30)

12. Kommissionens meddelelse til EU Parlamentet og Rådet: EU og det arktiske område

– *Rådskonklusioner*

KOM (2008) 0763

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 2 (tillæg til samlenotat)

13. Zimbabwe

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 3 (tillæg til samlenotat)

14. Eventuelt

Alle dagsordenspunkterne henhører under Udenrigsministeriets ressort

15. Siden sidst

Ingen punkter

**Rådsmøde (transport, telekommunikation og energi) den 9. december
2008 - transportdelen
Dagsorden, 3. udgave**

- FO 1. Forbedring af det europæiske luftfartssystems præstationer og bæredygtighed (SES II)
– *Generel indstilling*
KOM (2008) 0388
Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 2)
KOM (2008) 0388 – bilag 3 (supplerende grundnotat af 3/10-08)
- FO 2. Ændring af forordning angående flyvepladser, lufttrafikledelse samt luftfartstjenester - (EASA)
– *Orienterende drøftelse*
KOM (2008) 0390
Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 8)
KOM (2008) 0390 – bilag 3 (supplerende grundnotat af 3/10-08)
3. Relationer med tredjelande inden for civil luftfart – luftfartsaftale med Tunesien
– *Vedtagelse*
Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 15)
4. Relationer med tredjelande inden for civil luftfart – luftfartsaftale med Algeriet
– *Vedtagelse*
Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 17)
- FO 5. Revision af Eurovignet-direktivet om afgifter på tunge godskøretøjer for benyttelse af visse infrastrukturer
– *Generel indstilling*
KOM (2008) 0436
Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 19)
KOM (2008) 0436 – bilag 2 (grundnotat af 3/12-08)
6. Grønnere transport
– *Rådskonklusioner*
KOM (2008) 0433
Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 31)
Udvalgmødereferater:
EUU alm. del (08) – bilag 37, side 1473 (senest behandlet i EUU 3/10-08)

7. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fremme af grænseoverskridende retshåndhævelse på trafikikkerhedsområdet

– *Fremskridtsrapport*

KOM (2008) 0151

Rådsmøde 2913 – bilag 5 (tillæg til samlenotat)

KOM (2008) 0151 – bilag 1 (grundnotat af 6/6-08)

8. Eventuelt

Dagsordenspunkterne 1-6 hører under Transportministeriets ressort. Dagsordenspunkt 7 henhører under Justitsministeriets ressort.

9. Siden sidst

Ingen punkter

Rådsmøde (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerbeskyttelse) den 16.-17. december 2008 - sundhedsdelen
Dagsorden, 3. udgave

1. Direktivforslag om patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelse
– *Forhandlingsstatus og politisk drøftelse*
KOM (2008) 0414
Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 2)
KOM (2008) 0414 – bilag 3 (grundnotat af 6/10-08)
KOM (2008) 0414 – bilag 2 (henvendelse og høringsvar af 19/8-08 fra foreningen af Danske Patienter)
KOM (2008) 0414 – bilag 4 (henvendelse fra Danske Regioner af 27/11-08)
EU-note (08) – E 17 (notat af 4/12-08 om patientrettigheder)
EU-note (08) – E 16 (notat af 2/12-08 om patientrettigheder)
EU-note (06) – E 69 (notat af 3/7-07 om social sikring)

2. Sjældne sygdomme
– *Henstilling fra Rådet (åben debat)*
KOM (2008) 0726
Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 23)

3. Sundhedssikkerhed
– *Rådskonklusioner*
Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 25)

4. Alzheimers
– *Rådskonklusioner*
Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 27)

5. Eventuelt

Alle dagsordenspunkterne henhører under Sundhedsministeriets ressort

6. Siden sidst
Ingen punkter

REFERAT

AF 14. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: fredag den 5. december 2008
Tidspunkt: kl. 11.00
Sted: 2-133

Til stede: Svend Auken (S) formand, Michael Aastrup Jensen (V), Erling Bonnesen (V), Birgitte Josefsen (V), Morten Messerschmidt (DF), Pia Adelsteen (DF), Helle Sjelle (KF), Kim Mortensen (S), Orla Hav (S), Jeppe Kofod (S), Anne Grete Holmsgaard (SF), Hanne Agersnap (SF), Pernille Frahm (SF), Lone Dybkjær (RV) (fungerede som formand under det meste af dagsordenens punkter 2-5), Johanne Schmidt-Nielsen (EL)

Desuden deltog: Udenrigsminister Per Stig Møller, transportminister Lars Barfoed og sundhedsminister Jakob Axel Nielsen bistået af afdelingschef Steffen Egesborg Hansen.

Punkt 1. Modtagelse af deputation: Valutapolitisk Netværk om eurohøring

EUU alm. del (08) – bilag 91 (Henvendelse fra Valutapolitisk Netværk)

Delegationen bestod af Ole Thorbek.

Ole Thorbek ville komme med sit input til den høring om EU's Økonomiske og Monetære Union, euroen og Danmarks forhold hertil, som Europaudvalget ville holde i januar. Han pointerede, at det i den forbindelse er vigtigt, at alle i sagen relevante aspekter er grundigt belyst. De tre vigtigste alternativer er:

1. En fortsættelse af den nuværende fastkurspolitik i forhold til euroen.
2. En flydende valutakurs uden medlemskab af ØMU'en.
3. Medlemskab af ØMU'en.

Han var klar over, at man kun kan vælge det tredje alternativ efter en folkeafstemning. Han mindede om, at i virkeligheden flyder den danske krone i dag over for alle andre valutaer end euroen – ligesom næsten alle andre valutaer. I øvrigt er flydende kurser den dominerende form for valutakurspolitik. Og det er nok ikke helt tosset, for så kan valutaen tilpasse sig omkostningsudviklingen og udviklingen i konkurrenceevne.

Professor i nationaløkonomi Jesper Jespersen har påvist, at målt på en række centrale samfundsøkonomiske parametre har svensk økonomi, som er baseret på en flydende valutakurs, klaret sig bedre end dansk økonomi.

På denne baggrund mente Ole Thorbek, at alternativet flydende valutakurs bør belyses grundigt ved høringen.

Morten Messerschmidt pegede på, at forudsætningen for, at man kan spekulere mod en valuta, er, at landet fører fastkurspolitik, og at der ville være større sikkerhed ved at vælge en flydende valutakurs.

Ole Thorbek bekræftede dette. Han tilføjede, at Danmark i dag igennem vor højere rente betaler en høj pris for fastkurspolitikken. Sverige har faktisk en rente, der ligger under eurorenten.

Formanden sagde, at et af de emner, han havde tænkt sig at foreslå som oplægsholdere ved eurohøringen, netop var professor Jesper Jespersen, så de synspunkter, Ole Thorbek gjorde sig til talsmand for, ville blive belyst af en ekspert og indgå med vægt i Europaudvalgets overvejelser.

FO Punkt 2. Rådsmøde nr. 2914+2915 (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 8. – 9. december 2008

Formanden oplyste, at han havde aftalt, at udenrigsministeren under "eventuelt" skulle sige noget om, hvordan det danske udspil om kapitalfonde ville blive kommunikeret til de europæiske institutioner.

Han nævnte, at man under det møde med de danske medlemmer af Europa-Parlamentet, som var afholdt umiddelbart inden Europaudvalgsmødet, havde været inde på den dom vedrørende PMOI's optagelse på terrorlisten, som Retten i Første Instans netop havde afsagt, og at man i den forbindelse havde rejst spørgsmålet, om hvorvidt et samråd om sagen skulle finde sted allerede i december – inden mødet i styrelsesrådet – eller om man kunne vente til januar.

Endelig nævnte han, at man også havde nævnt forslaget vedrørende aflønningen af assistenter for MEP'erne, og at der blandt de danske MEP'ere var almindelig tilslutning til forslaget.

Udenrigsministeren: Jeg vil i dag nævne én sag til forhandlingsoplæg, nemlig dagsordenens punkt 1 om MEP-assistenterne. De resterende punkter på dagsordenen er til orientering. Jeg vil alene gennemgå de punkter på dagsordenen for rådsmødet, som er af særlig interesse. De øvrige punkter på dagsordenen kan vi selvfølgelig drøfte, hvis I ønsker det.

1. Forberedelse af Det Europæiske Råd den 11.-12. december 2008

– Formandskabets udkast til konklusioner

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 2)

Det Europæiske Råd 11-12/12-08 – bilag 2 (revideret udkast til kommenteret dagsorden)

Det Europæiske Råd 11-12/12-08 – bilag 3 (udkast til rådskonklusioner)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 207 (senest behandlet i EEU 7/11-08)

Udenrigsministeren: Formandskabets udkast til konklusioner fra Det Europæiske Råd vil være grundlaget for drøftelserne, naturligvis.

Klima- og energipakken er hovedemne på DER sammen med den økonomiske hjælpepakke.

For så vidt angår klima- og energipakken er det, som I ved, den danske hovedprioritet, at der indgås en aftale nu i december. Forhandlingerne er nået meget langt, men der udestår stadig en række emner.

Forhandlingsforløbet er intenst. Klima- og energipakken var i går til drøftelse i Miljørådet, og vil på mandag blive behandlet af Energirådet.

Hvis der skal findes en aftale, skal der skabes en balance mellem meget store EU-lande, hvis positioner lige nu står lodret over for hinanden. Det er min opfattelse, at det franske EU-formandskab gør det godt i dette spørgsmål. Men der skal udvises vilje til kompromis. Ellers kan det hele falde. Det kan man ikke udelukke at det gør.

Jeg forstår, at diskussionen på miljørådsmødet i går ikke rykkede vedrørende klima- og energipakken. Alt tyder derfor på, at situationen skal afklares på Det Europæiske Råds møde.

Vedrørende den finansielle og økonomiske situation ventes drøftelsen på DER at tage udgangspunkt i Kommissionens meddelelse med en økonomisk genoprettingsplan. Planen skal medvirke til at undgå en ond cirkel i europæisk økonomi. DER forudses at skulle godkende planen og sikre rammene for dens gennemførelse. Kommissionen vil i så fald på opfordring fra Rådet skulle udarbejde en rapport til DER i marts 2009 om gennemførelsen af planen.

Finansministeren og økonomi- og erhvervsministeren orienterede i sidste uge udvalget om planens indhold, så jeg skal ikke gå i detaljer her. Finansministeren fik jo det fornødne mandat, som vi fortsat vil holde os til. Grundlæggende foreslår Kommissionen en koordineret budgettelpelse på 1,5 procent af BNP, som skal tilvejebringes både via nationale midler på 1,2 procent og EU-midler på 0,3 procent af BNP, herunder via fremrykning af strukturfondsudbetalinger.

Planen nævner betoningen af fortsatte strukturreformer og en fokusering af investeringer i bl.a. klima, udvikling og uddannelse.

Danmark kan støtte et positivt signal fra EU-landene på grundlag af Kommissionens forslag, idet vi vil lægge vægt på, at Danmark i kraft af den besluttede finanspolitik har ydet sit væsentlige bidrag til det samlede EU-initiativ.

Sagen blev drøftet på Økofin i tirsdags. Det ventes på denne baggrund, at mange EU-lande vil anlægge samme pragmatiske og grundlæggende positive tilgang til Kommissionens forslag for så vidt angår den finanspolitiske lempelse.

Om den videre proces kan jeg nævne, at det franske formandskab arbejder med muligheden af at afholde et ekstra Økofin den 18. december med henblik på implementering af planen og senere afrapportering på DER til marts.

Konklusionsudkastet indeholder også en reference til sundhedstjekket på landbrugsområdet. Danmark kan acceptere teksten, da den ikke præjudicerer den fælles landbrugspolitik efter 2013.

Hvad angår Lissabontraktaten vil Det Europæiske Råd i overensstemmelse med konklusionerne fra DER i oktober vende tilbage til sagen med henblik på at træffe beslutning om den videre vej frem.

Den 27. november fremlagde det parlamentariske "Underudvalg om Irlands fremtid i EU" sine konklusioner om mulige løsninger på det irske nej til Lissabontraktaten. I Det Europæiske Råd afventer vi så den irske regerings udmelding.

Jeg mødtes i går med europaminister Dick Roche, som redegjorde for de hektiske irske forberedelser af næste uges topmøde. Der er endnu ikke truffet endelig beslutning om, hvilke elementer man fra irsk side ønsker skal indgå i en løsning.

Irland vil på en række velkendte områder, som gennemgås i underudvalgets rapport, formentlig ønske så stærke forsikringer som muligt. Spørgsmålet om én kommissær indgår fortsat også i de irske overvejelser.

Endelig lægges der op til godkendelse af erklæringer om EU's sikkerheds- og forsvarspolitik, herunder militære kapaciteter, og international sikkerhed samt opdatering af den europæiske sikkerhedsstrategi. Man vil endvidere kort berøre det østlige partnerskab med henblik på dets videre arbejde i 2009.

Anne Grete Holmsgaard henviste til, at der i dokumentet fra det uformelle landbrugsministerråd, som havde fundet sted for ikke ret længe siden, stod, at der ikke var taget stilling til økonomien i landbrugspolitikken efter 2013, men i udkastet til konklusioner fra det kommende topmøde var der ikke et sådant forbehold, og der er intet, der afspejler den danske holdning om, at vi bør fjerne landbrugsstøtten. Det mente hun var for svagt. Det burde ind i topmødeteksten, at der hermed ikke er taget stilling til økonomien i landbrugspolitikken efter 2013.

Hun syntes heller ikke, det var tilstrækkeligt fremhævet i teksten, hvad finansministeren havde fået mandat til forleden dag, nemlig at grønne investeringer var en mulighed for at nedbringe CO₂-forureningen, samtidig med at det skabte arbejdspladser. Hun forstod, at det blev topmødet, som skulle tage stilling til klima- og energipakken, men det måtte man tale med statsministeren om i næste uge.

Lone Dybkjær spurgte, hvordan Angela Merkel stillede sig med hensyn til penge til krisepakken og til miljø, idet hun havde indtryk af, at Tyskland havde været meget fodtrækkende.

Hun erklærede sig enig med Anne Grete Holmsgaard med hensyn til landbrugspolitikken og mindede udenrigsministeren om, at vi har en beslutning i Folketinget om, at vi skal prøve at udarbejde en plan for, hvordan landbrugsstøtten kan afvikles. Det indebærer vel også, at man med jævne mellemrum siger noget om det.

Med hensyn til Irland spurgte hun, om det ikke er rigtigt forstået, at man ikke behøver nogen ændring af Lissabontraktaten for at lade hvert land beholde en kommissær. Det skal blot besluttes af stats- og regeringscheferne ved enstemmighed. Hun spurgte, om det ville være nok for Irland, at man sagde, at det ville man beslutte, når Lissabontraktaten var vedtaget.

Hun forstod, at der med hensyn til Georgien var kommet lidt flere nuancer på bordet, og at spillet i sommer var lidt mere broget, end det hidtil var fremgået.

Svend Auken henviste til, at det under mødet med MEP'erne blev fremhævet, at det er vigtigt, at topmødet afspejler optagetheden af kapitalfonde og hedgefonde. Derfor foreslog han, at man i punkt 4 i udkastet til topmødeerklæringen, hvor der står: "We must remain vigilant and continue to create greater stability in, and improve supervision of, the financial sector", indfører gennemsigtighed og skriver noget om kapitalfonde og hedgefonde.

Svend Auken henviste til, at Herald Tribune i går havde en oplysning om, at EU har fremlagt en stor Østeuropapakke for de tidligere sovjetrepublikker, og bad

udenrigsministeren fortælle noget om den, specielt vedrørende Ukraine, hvis præsident er meget utilfreds med, at medlemskabsperspektivet bliver udsat.

Udenrigsministeren svarede formanden, at han regnede med, at vi afsender det danske udspil om kapitalfonde i dag, og ville i øvrigt komme nærmere ind på sagen under "eventuelt".

Udenrigsministeren erklærede sig enig i den linje, Anne Grete Holmsgaard anbefalede med hensyn til landbrugsstøtten. Vi arbejder for, at der ikke kommer noget ind i topmødeerklæringen, som præjudicerer udgifterne til landbruget efter 2013 – altså at det franske formandskab ikke får smuglet noget ind om, at landbrugsstøtten skal fortsætte.

Regeringen kan støtte finansielle perspektiver, som er i overensstemmelse med de overordnede danske principper for EU's budget, således som de anføres i det danske høringssvar, hvor vi vil prioritere forskning, energi og klima, udvikling og uddannelse. Vi mener, dette er reflekteret i Kommissionens plan, og at der ikke er behov for at fremhæve det i topmødekonklusionerne.

Udenrigsministeren sagde i svaret til Lone Dybkjær, at han ikke i et åbent møde ville gå nærmere ind på, hvad Angela Merkel mente, men det har stået i aviserne, at tyskerne ikke er interesseret i en for høj finansiering via EU's budget, idet de så kommer til at betale en stor del af det. De vil have, at man skal kunne gribe ind nationalt, hvilket udenrigsministeren betegnede som et meget fornuftigt synspunkt, idet situationen ikke er ens i alle lande. Han gik ud fra, at Angela Merkel med hensyn til klimapolitikken stadig væk anlagde den offensive linje, hun havde anlagt i oktober, hvor hun udtalte sig på linje med Danmark. Udenrigsministeren havde ikke nye informationer om, at tyskerne skulle have skiftet standpunkt hvad angår carbon leakage. Angela Merkel går ind for national støtte i forbindelse med finanspakken, mens Sarkozy går ind for fællesskabsstøtte.

Det kan godt være, at kommissærproblemet i relation til Irland kan løses uden at ændre i Lissabontraktaten – mens det ikke kan løses under Nicetraktaten – idet man ved enstemmighed kan beslutte, at hvert land skal have en kommissær, men udenrigsministeren troede nu ikke, det ville være nok for Irland. Vi kan støtte en sådan beslutning, men ønsker ikke at genåbne traktatdrøftelserne.

Udenrigsministeren sagde til Lone Dybkjær, at Georgien ikke er på rådsmødets dagsorden.

Udenrigsministeren syntes, det lød overordentlig rimeligt, hvad Svend Auken foreslog med hensyn til topmødeerklæringen.

EU har arbejdet med en Østersøpakke siden 2002 ud fra det synspunkt, at når vi har fået nye medlemmer, har vi også fået nye naboer. For at undgå, at alle pengene går til Middelhavsområdet, vil vi styrke samarbejdet med naboerne i øst, herunder Ukraine. Han var klar over, at det blev opfattet anderledes i Ukraine, men det er ikke rigtigt, at vi udskyder medlemskabsperspektivet.

Anne Grete Holmsgaard syntes, det var for svagt, når man i udkastet til topmødekonklusioner om landbrugstjekket blot skriver: "It also constitutes a useful refe-

rence framework for future discussions", idet det vil kunne opfattes, som om landbrugsbudgetterne blot fortsætter efter 2013.

Hun takkede for, at vi vil arbejde for, at der kommer en præcisering af den del af pakken, der handler om de finansielle markeder.

Da udvalget talte med statsministeren om det i oktober, syntes statsministeren, at det var godt, hvis der kom noget med om den dobbelte udfordring, EU står over for med hensyn til den globale opvarmning og den finansielle krise. Hun foreslog derfor, at vi prøvede at få noget med om det i punkt 6 i udkastet til topmødeerklæring.

Svend Auken mente godt, vi kunne få noget ind i punkt 4 om gennemsigtighed og kapitalfonde.

Udenrigsministeren svarede Anne Grete Holmsgaard, at han naturligvis helst så, at der kom til at stå, at landbrugspolitikken skal udfases, men det kan vi ikke få ind. Det længste, vi kan komme, er, at der ikke kommer til at stå noget, som præjudicerer landbrugsudgifterne efter 2013. Det arbejder vi for.

Regeringen vil også prøve at få markeret det tydeligere, at der er en sammenhæng mellem finanskrisen og klimapolitikken.

Udenrigsministeren var enig med Svend Auken i substansen og ville gerne arbejde for sagen, men vi skal også prioritere, hvilke ændringer vi foreslår, for vi får ikke alt med.

2. Kommissionens lovgivnings- og arbejdsprogram for 2009

– *Tidlig forelæggelse*

KOM (2008) 0712

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 5)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

FO 3. Europæiske parlamentariske assistenter: Forslag til rådsforordning om ændring af tjenestevilkårene for de øvrige ansatte ved de Europæiske Fællesskaber – 'MEP-assistentstatutten'

– Tidlig forelæggelse

KOM (2008) 0786

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (sammenotat side 8)

Udenrigsministeren: I dag vil jeg gerne nævne én sag til forhandlingsoplæg. Det drejer sig om MEP-assistenterne og det forhold, at man nu vil til at skabe mere ordnede forhold for denne gruppe. Det er en sag, som jeg er glad for at tage op, da den grundlæggende er positiv og er udtryk for en udvikling, der går i den rigtige retning.

Sagen tager sit udspring i den rapport, som Europa-Parlamentets egen interne revision sendte til Parlamentets Budgetkontroludvalg i februar 2008. Rapporten viste en række ganske kritisable forhold i nogle af MEP'ernes anvendelse af assistentmidlerne.

Som I sikkert husker, var sagen genstand for nogen medieinteresse herhjemme. Bl.a. har Socialdemokratiets Dan Jørgensen – som var her til det møde, I havde med de danske medlemmer af Europa-Parlamentet – gjort en stor indsats i Parlamentet, hvilket har betydet, at der blev skubbet på for en løsning, som kan dæmme op for den uklare omgang med midler, der blev konstateret.

Europa-Parlamentets præsidium nåede 9. juli til enighed om en konkret ramme, som udmønter MEP-statutens artikel 21 om assistenter. Rammen indebærer, at de assistenter, som arbejder på et af Parlamentets tre arbejdssteder – det er altså Strasbourg, Bruxelles og Luxembourg – vil blive omfattet af en europæisk statut. Bl.a. af praktiske grunde har man ikke kastet sig ud i udarbejdelsen af en selvstændig statut, men har foretrukket en løsning, hvor MEP-assistenterne bliver en selvstændig personalekategori inden for EU's Personalevedtægt. Kommissionen og Rådet har ønsket at bistå Europa-Parlamentet i sin beslutning, og Kommissionen har på den baggrund den 12. november stillet forslag om ændring af personalevedtægten.

Forslaget indebærer ikke, at MEP-assistenterne får status af egentlige EU-funktionærer. De indgår i den del af personalevedtægten, Del II, som vedrører øvrige ansatte, og vil udgøre en helt særlig personalegruppe i forhold til de andre personalegrupper.

Assistenterne vil ikke være omfattet af kravet om concours og ansættelsesprøver, men vil – på linje med MEP-statutten – fortsat være MEP'ernes personlige og frit valgte medarbejdere med tidsbegrænset ansættelse. Ligeledes vil assistenterne være under direkte kontrakt med Europa-Parlamentet. Det vil altså være Europa-Parlamentet, som betaler assistenternes lønninger med de midler, som Europa-Parlamentet selv på sit eget budget har afsat til aflønning af MEP-assistenter. Dermed kan der sikres mere ensartede og ordnede ansættelsesforhold for denne personalegruppe, herunder særligt hvad angår løn, pension og skatteforhold. Og

ikke mindst kan der sættes en stopper for den meget forskelligartede praksis med, at assistenterne var ansat af medlemmet selv eller af en servicevirksomhed ejet eller hyret af det pågældende medlem.

Af hensyn til Parlamentets egen tidsmæssigt krævende udmøntning af de nye regler lægger Kommissionen, formandskabet og Parlamentet selv op til, at forslaget om de arbejdsstedsbaserede assistenter vedtages inden årets udgang. Fra dansk side støtter vi, at de nye regler skal kunne træde i kraft samtidig med MEP-statutten efter EP-valget i juni 2009, men har også undervejs i forhandlingerne lagt vægt på en grundig behandling i Rådet, hvor modtagelsen af forslaget har været grundlæggende positiv.

Endvidere har vi fra dansk side lagt betydelig vægt på en fastholdelse af budgetneutraliteten. Det vil sige, at ordningen finansieres af Europa-Parlamentet selv inden for den ramme, der i forvejen er afsat til aflønning af MEP-assistenterne. Det afskærer dog ikke Parlamentet fra at ændre på den ramme i fremtiden, naturligvis.

Derudover har vi lagt vægt på, at assistentmidlernes anvendelse bliver genstand for en regelmæssig kontrol af Europa-Parlamentets interne revision og om muligt på ad hoc basis af Den Europæiske Revisionsret. Vi havde også gerne set, at revisionsresultaterne gøres offentligt tilgængelige, men det bliver svært at komme igennem med over for Parlamentet.

Grundlæggende hviler den danske tilgang på, at forslaget samlet skal bidrage til at fremme en mere hensigtsmæssig, korrekt og transparent forvaltning af MEP-assistentmidlerne. Det synes vi i regeringen – med forslaget som det ligger nu – er tilfældet.

FO Min indstilling er derfor, at vi fra dansk side i Rådet kan støtte den foreslåede ændring af Personalevedtægten.

Lone Dybkjær mente, der var behov for at gøre noget, idet nogle assistenter udnyttes. Hun ville gerne have oplyst, hvad lønniveauet var, og spurgte, hvordan man ville beskatte assistenterne, idet hun regnede med, at man ville anvende den lave EU-beskatning på 15 pct. Hun pegede på risikoen for, at det på grund af den favorable EU-beskatning ikke kunne betale sig at arbejde i de nationale systemer.

Udenrigsministeren henviste til, at der står noget om lønniveauet på side 11 i Kommissionens forslag, som han ville sende over til Europaudvalget, hvis det ikke allerede havde fået det. Lone Dybkjær har ret med hensyn til beskatningen, men udenrigsministeren mente, lønniveauet var tilpasset den lave EU-beskatning.

Formanden konkluderede, at der ikke var konstateret et flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet ingen partier havde udtalt sig imod det.

4. Udvidelsen

– *Politisk drøftelse / Rådskonklusioner*

KOM (2008) 0674

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 12)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

5. (Evt.) WTO/DDA

– *Orienterende drøftelse*

· Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 12)

· Udvalgsmødereferater:

· EUU alm. del (072) – bilag 459, side 1268 (senest behandlet i EUU 12/9-08),

· Rådsmøde 2885+2886 – bilag 3 (skriftlig forelæggelse af rådsmødet 17/7-08)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

6. Det vestlige Balkan

– Politisk drøftelse / Rådskonklusioner

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 18)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 217 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

Udenrigsministeren: Under Rådets Vestbalkandrøftelse ventes der en orientering af EU's politi- og retsstatsmission EULEX, som nu forventes at påbegynde sine opgaver den 9. december 2008. EULEX ventes fra UNMIK at overtage det fulde operative ansvar inden for sit mandat på retsstatsområdet i foråret, hvor missionen når fuld operationskapacitet.

I forrige uge blev der i Sikkerhedsrådet fundet et kompromis, som var nøglen til serbisk accept af EULEX. I parentes bemærket så jeg, at en dansk avis har misforstået det ganske grundigt. Det betyder, at EULEX nu vil kunne sættes ind og fungere i hele Kosovo. Og det gælder altså også i den nordlige del, hvor der hidtil har været tvivl om det, fordi man har afvist det fra serbisk side.

For at opnå serbisk accept af den kompromispakke, der ligger til grund for behandlingen i Sikkerhedsrådet, har FN og EU måttet komme Serbien i møde på visse punkter. Kompromispakken indeholder flere elementer, som bevidst er tvetydige, men som giver begge parter grundlag for at tilslutte sig den overordnede målsætning om deployering af EULEX i hele Kosovo. Sådant er det jo ikke de facto i dag. Kosovo har derfor på den ene side hilst deployeringen velkommen, samtidig med at man på den anden side har lagt afstand til de elementer i pakken, som imødekommer Serbien.

EU og Kosovo har siden selvstændigheden arbejdet for at få EULEX deployeret i hele Kosovo for at undgå en de facto deling af Kosovo, som ville have været symboliseret ved, at UNMIK opererede i nord og EULEX i syd. Hvis der ikke var blevet fundet et kompromis, som tillod EULEX-deployering i nord, ville der have været en risiko for at cementere den serbiske dominans i nord. Derfor skal vi heller ikke underkende, at der med EULEX-deployeringen i nord er givet en væsentlig indrømmelse fra serbisk side.

Jeg kan i øvrigt tilføje, at under den transatlantiske middag, der var i Bruxelles i onsdags, udtrykte den albanske udenrigsminister klar støtte til den løsning, der er fundet.

7. Mellemøsten

– Politisk drøftelse / Rådskonklusioner

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 20)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 207 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

Rådsmøde 2885+2886 – bilag 3 (skriftlig forelæggelse af rådsmødet 17/7-08)

Udenrigsministeren: Vi skal drøfte udviklingen i fredsprocessen i Mellemøsten og et styrket EU-engagement i regionen. I den forbindelse forventer jeg, at der bliver vedtaget rådskonklusioner, dels om fredsprocessen og dels om EU's samarbejde med landene i regionen, herunder Israel og det palæstinensiske selvstyre.

Danmark støtter et styrket EU-engagement i regionen. Vores fokus er blandt andet på øget støtte til fredsforhandlingerne og opbygning af de palæstinensiske institutioner, samt at EU i sit arbejde med fredsprocessen indtager en mere samlet, regional tilgang. Det er i den forbindelse vigtigt, at vi arbejder tæt sammen med USA og engagerer den nye amerikanske administration hurtigt.

Vi byder det velkommen, at parterne på det seneste møde i Kvartetten tilkendegav at ville fortsætte fredsforhandlingerne, også selv om en endelig aftale ikke nås i år. I den forbindelse noterer jeg med tilfredshed, at Kvartetten mødes igen allerede senere i denne måned.

Anne Grete Holmsgaard beskæftigede sig med naboskabsaftalen mellem Israel og EU, som skal opgraderes, og ville gerne høre, hvad regeringens holdning hertil er, idet hun pegede på, at den adskiller sig fra andre naboskabsaftaler ved, at der i den operative del af aftalen ikke er nogen henvisning til menneskerettigheder og ikke er noget om fri bevægelighed for palæstinensere i de besatte områder. Hun mente, at hvis naboskabsaftalen skulle fornyes, måtte dette være en betingelse. Ellers stiller man nogle andre krav til Israel end til andre med naboskabsaftaler.

Lone Dybkjær erklærede sig enig med Anne Grete Holmsgaard. Personligt syntes hun også, det var vigtigt, at man stillede lidt stærkere krav til Israel – navnlig fordi de får støtte fra USA.

Pernille Frahm (SF) syntes også, Danmark bør sidestille Israel med andre lande, som vi har naboskabsaftaler med.

Hun spurgte, om man i forbindelse med fredsprocessen ville diskutere den rapport, der er kommet om, hvordan det går med de 6 prioriterede områder, bl.a. Gaza, bosættelser og bevægelighed. Rapporten viser, at det på alle områder er gået fra slemt til værre. Hun ville bede om, at man udsætter drøftelser om naboskabsaftaler med Israel, indtil man er sikker på, at der er sket fremskridt. Det er den linje, Europa-Parlamentet ligger på. Hun spurgte, om Danmark også ligger på den linje.

Jepp Kofod ville gerne høre lidt om de justeringer, der bliver i EU's handleplan for fredsprocessen.

Udenrigsministeren var også kritisk over for Israels bosættelsespolitik, hvilket han havde givet udtryk for, da man i tirsdags drøftede EU's middelhavsdialog, men på den anden side havde han forståelse for, at israelerne ikke blot kunne se til, når de blev beskudt med raketter fra Gaza. Så udenrigsministeren ville ikke være med til at binde israelernes hænder på ryggen. Vi ønsker at fremme udviklingen i hele regionen og at støtte Abbas' autoritet. På rådsmødet vil man vedtage konklusioner om at styrke de politiske kontakter og den politiske dialog, hvilket er forudsætningen for, at vi kan sige de ting til Israel, vi gerne vil sige til dem. I forbindelse med den opgradering af naboskabsaftalen, der nu skal finde sted, har vi stået fast på, at der skal oprettes en specifik underkomité, som skal behandle menneskerettighedsspørgsmål.

Udenrigsministeren sagde til Jepp Kofod, at handlingsplanen er udsat. Der er ikke noget nyt om fredsprocessen, men vi prøver at være så aktive som mulig. NATO har tilbudt at være med til at observere freden. Hvis EU skal være med, kan vi ikke deltage.

Anne Grete Holmsgaard var godt klar over, at man ville nedsætte en underkomité, som skulle tage sig af menneskerettighedsspørgsmål. Hun gik ud fra, at det var et krav fra Danmark, og ville gerne vide, om hun skulle tolke udenrigsministerens svar sådan, at kravene til Israel kommer ind i naboskabsaftalen i afsnittet om de enkelte politikker, så Israel bliver tvunget til at tage menneskerettighederne og fri adgang for palæstinenserne alvorligt.

Pernille Frahm mente, der står noget om menneskerettigheder i afsnittet om fælles værdier, men ikke i handledelen, dvs. "actions", hvilket er til forskel fra andre naboskabsaftaler. Hun pegede på, at det står i rapporten fra kvartetten, at det israelske interne retssystem er et af de seks prioriterede områder, og at hovedproblemet er palæstinenserne retssikkerhed. Derfor anbefalede hun, at man får det med i aftalen.

Udenrigsministeren mente, der var noget med i aftalen om menneskerettigheder og bosættelser. Han var som sagt enig i noget af den kritik, der er fremført mod Israel, men forstod godt, at de ikke brød sig om at få smidt bomber i hovedet. Vi har sagt til Israel, at det er svært at få det økonomiske liv til at fungere, når transporter af appelsiner bliver stoppet så mange gange, at appelsinerne rådner. Udenrigsministeren pegede på, at Israel trods alt er en retsstat, hvor højesteret kan underkende regeringen, så han ville ikke være med til at gøre Israel til en pariastat.

Pernille Frahm spurgte, om de ting, udenrigsministeren erklærede sig enig i, også ville blive fremført fra dansk side på rådsmødet.

Udenrigsministeren sagde, at de danske synspunkter bliver fremført i bilaterale samtaler og også i multilaterale samtaler, når det er passende. Men han ville ikke være hårdere over for Israel end over for andre lande.

8. Den Demokratiske Republik Congo

– *Politisk drøftelse / Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (sammenotat side 22)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 216 (senest behandlet i EUU
7/11-08)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

9. Pakistan

– *Politisk drøftelse / Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 24)

Udenrigsministeren: Pakistan vil blive drøftet på frokostdrøftelsen på mandag. Danmark har arbejdet for at få en rådsdrøftelse af Pakistan med substantielle konklusioner. Det har vi prøvet siden januar. Nu ser det ud til at lykkes.

Der er blandt EU-landene grundlæggende opbakning til det danske ønske om at styrke EU's politiske dialog og handelssamarbejde med Pakistan, samt øget bistand til Pakistan, herunder især til opbygning af demokratiske institutioner i Pakistan.

Danmark og Europa har en stærk egeninteresse i et stabilt og demokratisk Pakistan. Det er afgørende for regional stabilitet i lyset af Mumbaiangreb, Indien/Kashmir og i forhold til Afghanistan. Det er også afgørende for den internationale kamp mod terror samt for at sikre ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben.

Mumbaiterror – hvor de fleste terrorister tilsyneladende kom fra Pakistan, heraf nogle formentlig med tilknytning til den pakistanske Kashmirorienterede gruppe Lashkar-e-Taibah – viser nødvendigheden af at styrke de rigtige kræfter i Pakistan. Det skal EU være med til gennem et styrket engagement.

10. ESDP

– Rådskonklusioner

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (samlenotat side 26)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 79, side 208 (senest behandlet i EUU 7/11-08)

EUU alm. del (072) – bilag 459, side 1272 (behandlet i EUU 12/9-08)

Udenrigsministeren: Der vil være fokus på opdateringen af Den Europæiske Sikkerhedsstrategi. Det er regeringens holdning, at dokumentet fra 2003 stadig er holdbart, men at det samtidig er relevant at opdatere det i forhold til de tendenser og udfordringer, som siden 2003 har fået større betydning. Vi har fra dansk side lagt vægt på de sikkerhedspolitiske konsekvenser af klimaforandringerne, hvilket ventes at blive afspejlet i teksten, som efterfølgende vil gå til Det Europæiske Råd. Der forventes at være generel enighed om opdateringen.

Opdateringen forventes at indeholde en status over, hvad EU har opnået på den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitiske scene siden 2003, herunder unionens rolle i Georgien-krisen samt en opdatering af trusselsbilledet, omtale af magtbalanceforskydninger og et mere komplekst trusselsbillede. Dokumentet forventes endvidere at indeholde en opdateret gennemgang af hovedtendenser i det sikkerhedspolitiske landskab, spredning af masseødelæggelsesvåben, radikaliseringsbåde uden for og inden for Europas grænser, klimaforandring som trusselsmultiplikator, cybersikkerhed, pirateri og energisikkerhed samt fornyede udfordringer og muligheder for multilateralismen.

Lad mig for en god ordens skyld også nævne, at vi vil erindre om det danske forsvarsforbehold i forbindelse med ESDP-erklæringen om styrkelse af kapaciteter, såfremt den endelige tekst fortsat indeholder en konkretisering af styrkemålene for ESDP'ens militære del.

Jeppe Kofod pegede på, at man nu laver en revideret sikkerhedspolitisk strategi med en masse fine elementer, hvilket han syntes var meget positivt. Men han ville gerne have lidt mere at vide om den. I den forbindelse ville han gerne se det input, vi var kommet med. Jeppe Kofod pegede på, at EU på en række områder kunne spille en meget væsentlig rolle i den sikkerhedspolitiske debat på det multilaterale område, idet FN ikke har så stor betydning i dag. Foreløbig har den sikkerhedspolitiske strategi kun været et papir, som har eksisteret i 5 år, men som ikke rigtig er udmøntet. Han opfordrede til, at man gør det mere konkret.

Udenrigsministeren mente, vi skal styrke FN så meget, vi kan. I den sikkerhedspolitiske diskussion er klima som trusselsmultiplikator også inde i billedet. Europaudvalget kan ikke få dokumenter om det danske indspil, men udenrigsministeren kunne godt redegøre for regeringens synspunkt. Vi mener, klimaet har en multiplikatoreffekt. Meningen med sikkerhedsstrategien er, at den skal være

retningsgivende for EU's engagement, og at den peger på de områder, som Solana især skal beskæftige sig med.

11. EU-støtte til etablering af en IAEA-kontrolleret nuklear brændselsforsyningsmekanisme

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 1 (sammenotat side 30)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

Anne Grete Holmsgaard havde læst papirerne sådan, at Danmark støtter, at der bliver lavet en egentlig nuklear brændselsforsyningsmekanisme under det internationale atomenergiagentur, men ville gerne have det bekræftet. Hun syntes, det var et rigtigt initiativ.

Udenrigsministeren var glad for Anne Grete Holmsgaards opbakning. Vi støtter en nuklear brændselsforsyningsmekanisme.

12. Kommissionens meddelelse til EU Parlamentet og Rådet: EU og det arktiske område

– Rådskonklusioner

KOM (2008) 0763

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 2 (tillæg til samlenotat)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

Anne Grete Holmsgaard syntes, det på mange måder var en fin erklæring, men hun mente, der måtte noget med om en moratorieordning som den, man har for Sydpolen – selv om hun erkendte, at det nok var nemmere på Sydpolen, for der bor ingen mennesker. Hun var fuldt på det rene med, at hvis der skulle være en moratorieordning, måtte man have en afgrænsning af Nordpolsområdet.

Udenrigsministeren mente ikke, det ville blive relevant at diskutere et moratorium for det arktiske område, og troede i øvrigt ikke, at nogen af de lande, som har en befolkning, der lever i det arktiske område, ville finde sig i, at EU kom løbende og sagde, at inuitterne ikke måtte udnytte det område, de havde udnyttet i tusind år. Det ville de opfatte som kolonihiermentalitet.

Anne Grete Holmsgaard sagde, at man jo kan udforme ideen om et moratorium på mange måder og f.eks. aftale, at man venter med at efterforske råstoffer, som ligger oppe under isen på Nordpolskalotten, hvilket ikke vil få indflydelse på Grønlands og Canadas muligheder for at udforske råstoffer i deres beboede områder.

Udenrigsministeren forstod godt Anne Grete Holmsgaards synspunkt og var enig i, at Nordpolen er et meget sårbart område, men det afgøres først i 2020, hvem der har retten til Nordpolen, og udenrigsministeren troede ikke, vi skulle tage sagen op på nuværende tidspunkt.

13. Zimbabwe

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2914+2915 – bilag 3 (tillæg til samlenotat)

Udenrigsministeren nævnte ikke dette punkt.

14. Eventuelt – dansk udspil om kapitalfonde

Fremsendelse af det danske indspil om åbenhed og ansvarlighed på kapitalmarkederne i Europa

Udenrigsministeren: Som formanden nævnte, vil jeg svare på det spørgsmål, udvalget har stillet mig angående det danske indspil til EU om åbenhed og ansvarlighed på kapitalmarkederne.

Som bekendt blev regeringen i Europaudvalgets beretning om åbenhed og ansvarlighed på kapitalmarkederne i Europa opfordret til at fremsende det danske indspil efter tilsvarende procedure som det danske indspil om energi- og klimapakken i oktober 2006.

Det danske indspil fra oktober 2006 til ny energipolitik i EU – på engelsk: "A Comprehensive Energy Policy for Europe" – blev med et følgebrev af statsministeren sendt til Kommissionens formand Barroso samt med et følgebrev af klima- og energiministeren sendt til kommissær Piebalgs. I forbindelse med offentliggørelsen af det danske indspil til ny energipolitik i EU udsendte klima- og energiministeren desuden en pressemeddelelse.

Med hensyn til det danske indspil om åbenhed og ansvarlighed på kapitalmarkederne udsendte økonomi- og erhvervsministeren en pressemeddelelse i forbindelse med offentliggørelsen af indspillet den 14. november.

Regeringen fik herefter indspillet oversat til engelsk og sikret kvaliteten af oversættelsen.

Hvad angår fremsendelsen af det danske indspil kan jeg oplyse, at statsministeren med et følgebrev har sendt indspillet til Kommissionens formand Barroso den 28. november. Økonomi- og erhvervsministeren har den 3. december sendt indspillet med et følgebrev til kommissær McCreevy og til samtlige ministerkolleger i konkurrenceevnerådet. Det danske indspil vil også blive fremsendt til Europa-Parlamentets formand.

Regeringen har dermed fremsendt indspillet om åbenhed og ansvarlighed på kapitalmarkederne til en større kreds af modtagere, end tilfældet var i forbindelse med det danske indspil om energi- og klimapakken i oktober 2006.

Jeg kan derudover oplyse, at økonomi- og erhvervsministeren den 3. december har udsendt en engelsk pressemeddelelse om det danske indspil, der også er sendt til den internationale presse. Endelig har økonomi- og erhvervsministeren den 3. december sendt en kommentar vedrørende indspillet til udvalgte internationale medier med henblik på offentliggørelse.

Tidspunkt for samråd om EU's terrorlister

Udenrigsministeren mente, det var tids nok at tage et samråd om PMOI i januar, og henviste til, at regeringen og Europaudvalget jo er enig om, at udvalget ikke skal blande sig i, hvilke konkrete organisationer der skal stå på EU's terrorlister.

Dette svar gav anledning til en ordveksling, hvor **Anne Grete Holmsgaard, Lone Dybkjær og Pernille Frahm** samt **udenrigsministeren** gentog de synspunkter på PMOI, som de tidligere havde givet udtryk for.

Formanden sagde, at man ikke skulle tage en generel debat om PMOI på nuværende tidspunkt, men blot skulle finde frem til, hvornår et samråd skulle finde sted. I lyset af de faldne bemærkninger ville sekretariatet i samarbejde med Udenrigsministeriet finde frem til det rigtige tidspunkt.

FO Punkt 3. Rådsmøde nr. 2913 (transport, telekommunikation og energi) den 9. december 2008 - transportdelen

Transportministeren: Jeg skal hermed forelægge transportdelen af dagsordenen for rådsmødet den 9. december 2008.

Jeg vil i alt forelægge seks sager for udvalget, hvoraf tre sager er til forhandlingsoplæg.

Til sidst vil jeg på justitsministerens vegne forelægge dagsordenens punkt 7, som handler om en fremskridtsrapport vedrørende Rådets direktiv om fremme af grænseoverskridende retshåndhævelse på trafiksikkerhedsområdet.

FO 1. Forbedring af det europæiske luftfartssystems præstationer og bæredygtighed (SES II)

– *Generel indstilling*

KOM (2008) 0388

Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 2)

KOM (2008) 0388 – bilag 3 (supplerende grundnotat af 3/10-08)

Transportministeren: Dagsordenpunkt 1 vedrører et forslag til ændring af fire forordninger fra 2004, der havde til formål at skabe grundlaget for etableringen af det fælles europæiske luftrum. Vi har haft luftrummet til fælles hele tiden, men nu har vi altså truffet beslutning om det.

De fire forordninger fra 2004 har vist sig ikke at være tilstrækkelige til at gennemføre etableringen af det fælles europæiske luftrum.

Målsætningen med forslaget er derfor at skabe et reelt fælles europæisk luftrum inden udgangen af 2012.

Formålet er at forbedre og videreudvikle konceptet om det fælles europæiske luftrum i relation til sikkerhed, kapacitet, omkostningseffektivitet og hensynet til miljøet.

Forbedringerne består blandt andet i et krav om etablering af såkaldte "funktionelle luftrumsblokke" inden udgangen af 2012, hvorefter luftrumsopdelingen ikke mere skal følge landegrænser, men skal være styret af funktionelle hensyn - til gavn for sikkerheden, lufttrafikstyringssystemets præstationer og miljøet.

Herudover skal der opstilles præstationsmål for hele det europæiske luftrum samt for de enkelte luftrumsblokke. I præstationsmålene skal bl.a. indgå sikkerhed, kapacitet, omkostningseffektivitet og miljømålsætninger.

Det franske formandskab har været meget energisk med at få dette forslag frem til generel indstilling ved det kommende rådsmøde. Særligt ét spørgsmål har skilt medlemslandene i forhandlingerne. Det drejer sig om tilsynsmyndighedens uafhængighed. Fra dansk side vil vi arbejde for, at denne uafhængighed sikres ved krav om myndighedens uafhængighed i forhold til tjenesteudøvere og private interesser.

Visse andre lande og især Kommissionen ønsker en uafhængighed, der minder om en domstolslignende uafhængighed, og reelt etablering af en ny myndighed, der ikke er underlagt ministerens instruktionsbeføjelser. Det er ministrene jo ikke meget for, og der ligger også et problem i det.

Dette vil Danmark arbejde imod. Det er min opfattelse, at der er muligheder for et kompromis, som sikrer, at der ikke skal oprettes en ny myndighed, og som samtidig sikrer en passende uafhængighed for myndigheden – i Danmark Statens Luftfartsvæsen.

FO Mit forhandlingsoplæg er på den baggrund generelt at støtte forslaget og hovedprincipperne heri, og i øvrigt lægger vi vægt på:

- At man undgår unødvendige administrative forpligtelser og opgaver.
- At fastlæggelse af præstationsniveauet – herunder kapacitetsniveauet – fastsættes i samarbejde mellem medlemslandene og Kommissionen med inddragelse af den ekspertise, der allerede i dag findes i Eurocontrol.
- At det i forbindelse med forslaget om en funktionel uafhængig national tilsynsmyndighed sikres, at der ikke nødvendigvis skal oprettes en ny og særskilt offentlig myndighed til brug herfor.
- At præstationssystemet alene bør finde anvendelse for de ydelser, der leveres som monopoliserede ydelser, og ikke for ydelser, der leveres under konkurrencemæssige forhold.

At der arbejdes for:

- At der opnås samtidighed mellem implementeringen af SES II pakken og luftfartens inkludering i EU's kvotehandelssystem.

Kim Mortensen og Johanne Schmidt-Nielsen kunne støtte regeringens forhandlingsoplæg.

Hanne Agersnap syntes, forslaget var fint, bl.a. fordi man derved ville undgå omvejsflyvning.

Transportministeren var enig i Hanne Agersnaps betragtning om omvejsflyvning.

Den fungerende formand, Lone Dybkjær, konkluderede, at der ikke var konstateret et flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet ingen partier havde udtalt sig imod det.

FO 2. Ændring af forordning angående flyvepladser, lufttrafikledeelse samt luftfartstjenester - (EASA)

– *Orienterende drøftelse*

KOM (2008) 0390

Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 8)

KOM (2008) 0390 – bilag 3 (supplerende grundnotat af 3/10-08)

Transportministeren: Dagsordenpunkt 2 vedrører et forslag til ændring af en forordning om tilføjelse af en række arbejdskompetencer til det Europæiske Luftfartssikkerhedsagentur, EASA.

EASA's arbejdskompetencer dækker i dag områderne luftdygtighed, miljøcertificering af luftfartsmateriel, flyveoperationer, certificering af luftfartspersonel og sikkerhedsgodkendelse af tredjelands luftfartøjer.

Forslaget indeholder en udvidelse af EASA's kompetenceområder til også at omfatte lufttrafikstyring og luftfartstjenester samt lufthavne.

Det bemyndiger altså EASA til at udarbejde forslag til flyvesikkerhedsbestemmelser – nu også i forhold til lufttrafiktjeneste og flyvepladser.

Jeg skal bemærke, at EASA befinder sig i en opbygningsfase. Det er min vurdering, at agenturet for nærværende ikke besidder de fornødne faglige og personalemæssige ressourcer for at kunne påtage sig de nye opgaver. EASA skal derfor bruge en vis tid til at opbygge de faglige og personalemæssige forudsætninger.

Fra Dansk side vil vi derfor støtte de bestræbelser, der udfoldes, for at EASA først skal have overført ansvaret for de nye opgaver, nogle år efter at forslaget formelt vedtages.

Jeg skal også nævne, at vi fra dansk side vil arbejde for, at små flyvepladser ikke bliver omfattet af EASA's regelsæt. Vi finder nemlig ikke, at flyvesikkerheden vil blive forbedret, hvis de små flyvepladser bliver omfattet regler for de store lufthavne. Vi mener, at det vil koste penge for de små flyvepladser – uden at sikkerheden forbedres. Der er nu en gang forskel på Københavns Lufthavn og Stauning Flyveplads.

FO På den baggrund er mit forhandlingsoplæg, at Danmark generelt støtter forslaget og hovedprincipperne heri, og at der arbejdes for:

- At EASA først overtager varetagelsen af opgaverne vedrørende lufttrafikstyring, luftfartstjenester og lufthavne på et tidspunkt, hvor der er vished for, at EASA har den fornødne faglige og ressourcemæssige kapacitet hertil.
- At der fastsættes en passende nedre størrelsesgrænse for, hvilke flyvepladser der er omfattet af de fælles regler.

Kim Mortensen, Hanne Agersnap og Johanne Schmidt-Nielsen kunne støtte regeringens forhandlingsoplæg.

Pia Adelsteen havde ikke umiddelbart noget imod forslaget, men da transportministeren sagde, at EASA ikke umiddelbart var klar til det, spurgte hun, hvorfor

man ikke ventede med at give EASA opgaven, til det var klar til at overtage den. Hun brød sig ikke om at give en forhåndsgodkendelse.

Transportministeren sagde i svaret til Pia Adelsteen, at man vil give opgaven til EASA, men først lade direktivet træde i kraft, når EASA er klar til at håndtere den, idet man ville finde det uhensigtsmæssigt at opbygge en kompetence hertil i EASA, hvis organisationen så alligevel ikke skulle have den.

Den fungerende formand, Lone Dybkjær, konkluderede, at der ikke var konstateret et flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet ingen partier havde udtalt sig imod det.

3. Relationer med tredjelande inden for civil luftfart – luftfartsaftale med Tunesien

– *Vedtagelse*

Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 15)

4. Relationer med tredjelande inden for civil luftfart – luftfartsaftale med Algeriet

– *Vedtagelse*

Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 17)

Transportministeren: De første sager til orientering drejer sig om luftfartsaftaler med henholdsvis Tunesien og Algeriet.

Kommissionen har tidligere indgået lignende aftale med Marokko og fået mandat til at forhandle med Jordan, Israel og Libanon.

Hovedformålet med aftalen er en markedsåbning på luftfartsområdet mellem henholdsvis EU og Tunesien og EU og Algeriet med harmoniserede vilkår og så vidt muligt på grundlag af EU's bestemmelser på området.

Danmark vil kunne tilslutte sig, at Kommissionen bemyndiges til at indlede forhandlinger med henholdsvis Tunesien og Algeriet.

FO 5. Revision af Eurovignet-direktivet om afgifter på tunge godskøretøjer for benyttelse af visse infrastrukturer

– *Generel indstilling*

KOM (2008) 0436

Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 19)

KOM (2008) 0436 – bilag 2 (grundnotat af 3/12-08)

Transportministeren: Dagsordenspunkt 5 er den sidste sag, som jeg nævner med henblik på forhandlingsoplæg. Sagen vedrører forslag til ændring af direktivet om afgifter på tunge godskøretøjer for benyttelse af visse infrastrukturer. Det kaldes i daglig tale også Eurovignetdirektivet.

Det gældende direktiv giver alene mulighed for at opkræve infrastrukturafgifter og kun på det overordnede europæiske vejnet – også kaldet TEN-vejnettet – for tunge lastbiler. Dvs. man kan opkræve hvad der svarer til omkostningerne til anlæg, drift og udvikling af dette vejnet, som i Danmark svarer til motorvejsnettet.

Kommissionen har nu som led i en grøn transportpakke foreslået, at det herudover også skal være muligt for de medlemslande, der ønsker det, at opkræve afgifter svarende til de såkaldte "eksterne omkostninger" i form af luftforurening, støj og trængsel.

Jeg henviser til det samlenotat, som udvalget har modtaget.

Det fremgår bl.a. heraf, at Kommissionen foreslår det vejnet, som omfattes af direktivet, udvidet fra kun at gælde for det transeuropæiske vejnet, altså TEN-vejnettet, til at omfatte hele vejnettet.

Der er tale om et forslag, som fremmer den hensyntagen til miljøet, som det er nødvendigt at også transportsektoren tager.

Der er meget forskellige tilgange til forslaget blandt medlemslandene. Nogle lande synes, at forslaget går alt for vidt, andre finder, at det ikke er vidtgående nok. Danmark befinder sig sammen med et større antal lande i en position, der ligger mellem disse yderpunkter.

Sagen er sat på dagsordenen for rådsmødet til generel indstilling. Der er fortsat mange udeståender, og det er bestemt ikke givet, at der blandt medlemslandene rent faktisk kan opnås enighed her i december.

FO Mit forhandlingsoplæg om forslaget er følgende:

Det er min overordnede tilgang til forslaget, at der skal være en passende balance mellem hensynet til mobilitet og til den internationale arbejdsdeling på den ene side og hensynet til transportsektorens påvirkning af miljøet på den anden side.

Samtidig mener jeg, at vi bør arbejde ud fra en forudsætning om, at der skal være en sammenhæng mellem de prisstigninger, forbrugerne kommer til at opleve som følge af forhøjede afgifter, og de forbedringer af miljøet, som bliver resultatet af en forhøjet afgift.

Jeg kan støtte afgiften for luftforurening, dog således at der bliver en nulsats for lastbiler, der opfylder EURO 5-normen eller en skrapere udstødningsnorm. Der-

ved opnår vi, at vognmænd, der ikke har disse rene biler, som endnu ikke er obligatoriske, får et incitament til at anskaffe disse tidligere, end de ellers ville have gjort.

Jeg kan også støtte den foreslåede støjafgift, under forudsætning af, at afgiften udregnes efter de forskellige lastbiltypers faktiske støjemissioner.

Derimod står gevinsten ved den foreslåede nye trængselsafgift ikke mål med de omkostninger, der er forbundet med den, bl.a. fordi trængselsafgiften ikke omfatter andre vejbrugere end tunge køretøjer.

Jeg vil derfor arbejde for, at en trængselsafgift for lastbiler forudsætter, at der tages forholdsregler med lignende virkning over for andre vejbrugere, som forårsager trængsel.

Hvad angår det vejnet, som er omfattet af direktivet, vil jeg støtte, at anvendelsesområdet udvides til at omfatte hele vejnettet. Dermed lægger vi loft over, hvor meget danske vognmænd kan komme til at betale i udlandet, uanset hvilken del af vejnettet de kører på.

Hvad angår anvendelse af afgiftsprovenuet, kan jeg – af principielle grunde – ikke støtte Kommissionens forslag om, at provenuet skal øremærkes til formål, der fremmer bæredygtig transport.

Endelig vil jeg i relation til den tidsrelaterede brugsafgift arbejde for, at forholdet mellem dags- og ugesatserne i forhold til årssatsen bliver således, at det er i overensstemmelse med aftalen mellem de 5 lande i det såkaldte "Eurovignetforbund" – Danmark, Sverige og Benelux-landene. Disse lande anvender og samarbejder i dag om brugsafgiften – også kaldet Eurovignetten.

Kim Mortensen var blevet lidt overrasket, da han læste papirerne og så regeringens indstilling, idet han ikke mente, den nye grønne bølge i regeringens politik havde givet sig udtryk i dens indstilling til den europæiske politik.

Han henviste til, at da man behandlede salg af CO₂-kvoter, sagde regeringen, at den principielt var imod øremærkning til bestemte formål, idet EU ikke skal bestemme vores finanspolitik, men at vi i Danmark ville anvende samme beløb til klimaformål, og spurgte, om regeringen her vil give et tilsvarende tilsagn, altså at beløbet fra salg af eurovignetter i Danmark vil gå til de formål, som Kommissionen peger på.

Han citerede følgende sætning fra samlenotatet: "Danmark kan derfor tilslutte sig den gruppe af lande, som finder, at trængselsafgiften bør udgå af forslaget" og sagde, at det mener Socialdemokraterne ikke. Kim Mortensen havde dog bemærket, at transportministeren havde sagt i sit forhandlingsoplæg, at det ville være en forudsætning, at trængselsafgifter kom til at gælde på lige fod for andre vejbrugere, altså ikke kun for tunge køretøjer. Han mente, det ville være rigtigere at sige, at regeringen støtter trængselsafgifter, men at man vil arbejde for at udvide ordningen, så den også kommer til at gælde mindre køretøjer.

Pia Adelsteen var ikke med på forslaget om trængselsafgifter for lastbiler, idet Dansk Folkeparti p.t. ikke går ind for roadpricing. Hun mente, afgiften i sidste in-

stans ville blive væltet over på forbrugerne i form af højere priser. I øvrigt pegede hun på, at i den periode, hvor der er mest trængsel på vejene, er det ikke lastbilerne, der er det store problem, men privatbilerne.

Hun syntes, ideen med at give en gulerod til dem, der købte nye lastbiler, så mænd kunne være meget udmærket, men i betragtning af, at prisforskellen på en lastbil, som opfyldte kravene til Eurovignet 4 i modsætning til Eurovignet 3, kun er 10.000 kr., mente hun ikke, det ville have den store betydning.

Hanne Agersnap syntes, det var fint at udvide det vejnet, der skal betales afgifter på, og hun syntes, det var fint at udvide de ting, der kan betales afgift for, men hun mente, regeringens forhandlingsoplæg var uklart for så vidt angår trængselsafgifter. Transportministeren sagde, at det "forudsatte", at der blev indført trængselsafgifter for alle køretøjer – hvilket ville være fint – men hun syntes ikke, det ville være smart at sætte hælene i, hvis denne betingelse ikke blev opfyldt. Ideen er jo at få gods over på jernbane og skibe, og det er godt.

Johanne Schmidt-Nielsen hæftede sig også ved, at transportministeren havde brugt ordet "forudsætte", og spurgte, hvad det betød. Hun var blevet noget chokeret, da hun så i samlenotatet, at regeringen ikke ville have trængselsafgifter, men nu bliver der sagt noget andet.

Lone Dybkjær spurgte, hvordan regeringens holdning ligger i forhold til det, man drøfter i øjeblikket. Hun pegede på, at der er differentierede afgifter i en del af Europa, og at dette betyder, at lastbilerne i nogle lande kører på de små veje, hvor der ikke er afgifter, som der er det på motorvejene. Er det inde i overvejelserne?

Transportministeren sagde til Kim Mortensen, at når regeringen er imod en øremærkning, er det en helt principiel indstilling, idet regeringen ikke mener, at EU skal kunne forpligte nationalstaten til at anvende nogle bestemte penge til bestemte formål. Det må den danske stat suverænt kunne bestemme. Men regeringen vil ikke afvise en ikke-bindende øremærkning, hvor der står "bør". Transportministeren mente bestemt, man kunne anvende et provenu til at fremme mere miljøvenlig transport, f.eks. godstransport på bane, som Hanne Agersnap er inde på.

Med hensyn til trængselsafgifter, som alle ordførerne havde været inde på, syntes transportministeren, man lige skulle reflektere over hensigtsmæssigheden i at indføre trængselsafgifter alene for lastbiler, idet danske lastbiler, som skal køre igennem Europa, ikke har alternative veje, de kan køre, og heller ikke kan undgå de perioder, hvor der er mange biler på vejene. Han pegede på, at lastbilerne ikke bidrager så meget til trængslen på bestemte tidspunkter, men det gør privatbilerne. Transportministeren gentog forhandlingsoplægget, men tilføjede, at det ikke betød, at Danmark ville stemme imod trængselsafgifter.

I relation til Lone Dybkjærs spørgsmål sagde transportministeren, at regeringen har undersøgt sagen grundigt, og der er ikke noget i direktivet, som forhindrer regeringen i at indføre differentierede afgifter i Danmark, hvis man ønsker det. Altså det, man kalder roadpricing eller bompenge.

Kim Mortensen spurgte, om han skulle forstå transportministerens svar vedrørende øremærkning sådan, at regeringen ville bruge beløbet, som opkræves i Danmark, til trafikformål.

I øvrigt gjorde han opmærksom på, at man også kan sejle rundt i Europa.

Hanne Agersnap forstod, at transportministeren var betænkelig ved, at danske vognmænd, som kørte ned gennem Tyskland, skulle betale høje afgifter. Hun mente, der var megen logik i øremærke afgiften til trafikformål, idet man derved undgik, at de danske vognmænd kom til at betale til f.eks. daginstitutioner eller andre sociale foranstaltninger i Tyskland.

Lone Dybkjær pegede på, at forslaget indeholder andet end trængselsafgifter, idet der tales om eksterne omkostninger i form af luftforurening, støj og trængsel, så hun mente, det ville være bedre at tale om miljøafgifter.

Transportministeren sagde til Kim Mortensen angående øremærkning, at han mente, enhver regering uanset farve ville være imod, at EU skulle bestemme, hvad vi brugte pengene til. Han kunne ikke udstede nogen garantier for, hvad denne eller fremtidige regeringer ville gøre, men han ville finde det helt naturligt, at man anvendte et sådant provenu til foranstaltninger, der forbedrede miljø og klima.

Transportministeren gav Lone Dybkjær ret i, at også luftforurening og støj kan begrunde en afgift, men det skal opfattes som tre forskellige ting, der kan begrunde en afgift: luftforurening, støj og trængsel. Når han havde koncentreret sig om trængselsdelen, var det fordi han mente, det var den mest betænkelige, idet danske lastbiler, som kører gennem Tyskland, ikke har andre muligheder. I øvrigt gjorde transportministeren opmærksom på, at han støttede ideen om at gøre det muligt at indføre afgifter begrundet i de nævnte eksterne omkostninger.

Transportministeren sagde i anledning af Pia Adelsteen bekymringer for, at afgiften ville blive overvæltet på priseme, at man altid kan diskutere, hvor meget der overvæltet, idet der i nogle tilfælde kan bruges andre transportformer, f.eks. bane eller skib, men i sidste instans er det vel rigtigt, at det koster noget, hvis man vil forbedre miljøet.

Pia Adelsteen pegede på, at de tunge biler også betaler en dieselafgift, og det er vel af hensyn til, at deres transport forurener. Hun mente, at lastbilejerne i forvejen på grund af konkurrencen anvender den billigste transportform.

Transportministeren sagde, at de afgifter, vi her taler om, ligger ud over dieselafgiften og ligger udover den eurovignetordning, som allerede eksisterer.

Der udspandt sig en lille diskussion i Europaudvalget om trængselsafgifterne, idet **Kim Mortensen, Lone Dybkjær, Hanne Agersnap og Johanne Schmidt-Nielsen** forsøgte at få transportministeren til at ændre sit forhandlingsoplæg, sådan at han ikke ville udtale sig så kritisk om trængselsafgifter på lastbiler, men blot arbejde for, at trængselsafgift også kom til at omfatte andre biler end lastbiler.

ÆF **Transportministeren** argumenterede for sit synspunkt og sagde, at det ikke var umuligt, at han kom igennem med det på rådsmødet, idet der er forståelse for det

i mange lande. Men i sidste omgang gik han med til, at Danmark under alle omstændigheder ville stemme for forslaget, herunder stemme for trængselsafgifter.

Den fungerende formand, Lone Dybkjær, konkluderede, at der ikke var konstateret et flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet dog Dansk Folkeparti havde udtalt sig imod det.

6. Grønnere transport

– Rådskonklusioner

KOM (2008) 0433

Rådsmøde 2913 – bilag 4 (samlenotat side 31)

Udvalgsmødereferater:

EUU alm. del (08) – bilag 37, side 1473 (senest behandlet i EUU 3/10-08)

Transportministeren: Baggrunden for dagsordenspunktet er en meddelelse fra Kommissionen fra juli 2008, der blev præsenteret som en del af en større grøn transportpakke.

Jeg forelagde sagen for udvalget forud for rådsmødet i oktober. Rådet nåede dog ikke til enighed om rådskonklusionerne. Det skyldes et enkelt lands modstand mod konklusionernes referencer til forslaget om revision af Eurovignetdirektivet, som det pågældende land er modstander af.

Der har ikke siden rådsmødet været nye drøftelser blandt medlemslandene om rådskonklusionerne. Det er således min forventning, at formandskabet vil tage tråden op, der hvor den blev sluppet sidste gang. Og det er min forventning, at der ved dette møde vil kunne opnås enighed om et sæt rådskonklusioner.

7. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om fremme af grænseoverskridende retshåndhævelse på trafikikkerhedsområdet

– *Fremskridtsrapport*

KOM (2008) 0151

Rådsmøde 2913 – bilag 5 (tillæg til samlenotat)

KOM (2008) 0151 – bilag 1 (grundnotat af 6/6-08)

Transportministeren Denne sag om forslaget til et direktiv om fremme af grænseoverskridende retshåndhævelse på trafikikkerhedsområdet nævner jeg til orientering.

Den seneste melding fra det franske formandskab er, at formandskabet vil sætte sagen på dagsordenen for rådsmødet med henblik på afrapportering om status i form af en fremskridtsrapport.

Af det seneste udkast til denne rapport fremgår, at formandskabet opfordrer Rådet til at tage rapporten til efterretning og pålægge sine forberedende organer at fortsætte drøftelserne med henblik på at løse de endnu udestående spørgsmål, så der kan opnås enighed snarest muligt.

Min gode kollega, justitsminister Brian Mikkelsen, har tidligere forelagt sagen for udvalget den 3. oktober 2008 forud for rådsmødet den 9.-10. oktober.

Som han redegjorde for, og som det fremgår af grundnotat og samlenotat, har Kommissionens oprindelige forslag til formål at forbedre færdselssikkerheden i EU ved at gøre det lettere at retsforfølge visse færdselslovsovertrædelser på tværs af EU-grænserne.

Regeringen er selvsagt generelt positiv over for tiltag, der kan styrke færdselssikkerheden. Men Kommissionens direktivforslag indeholder – som Brian Mikkelsen også redegjorde for på mødet den 3. oktober 2008 – straffeprocessuel regulering, som efter dansk opfattelse ikke kan vedtages med hjemmel i EF-traktaten – dvs. inden for 1. søjle. Dette støttes af Rådets Juridiske Tjeneste.

Den danske regering kan altså ikke støtte Kommissionens forslag.

På rådsmødet den 9.-10. oktober i år var der da også et flertal af medlemslande – helt nøjagtig 15 medlemslande inklusive Danmark – der foretrak en løsning i 3. søjle, altså i RIA-regi.

Formandskabet har herefter på grund af de massive juridiske indvendinger, der var på det seneste rådsmøde, på en række arbejdsgruppemøder forsøgt sig med forskellige alternative direktivforslag.

I forslagene er visse af de straffeprocessuelle elementer fjernet. Der er således ikke længere bestemmelser om fremsendelse af bøder til bilejere i andre medlemslande. Forslagene fokuserer i stedet for på elektronisk udveksling af oplysninger om registreringer af køretøjer og om pligt til at indsamle og videregive oplysninger om trafikkontrol. Forslagene er ikke tiltrådt af Kommissionen.

Også disse forslag har på arbejdsgruppemøderne mødt stor modstand. Dette skyldes, at der fortsat vurderes at være problemer med, om det skal være 1. eller

3. søjle, der skal danne grundlag for forslaget. Hertil kommer, at det justerede indhold efter en række landes, herunder Danmarks, opfattelse ikke længere repræsenterer en merværdi, bl.a. fordi formandskabet i sine forslag har fjernet bestemmelserne om fremsendelse af bøder på tværs af grænserne og i stedet har fokuseret på udveksling af oplysninger om køretøjs registreringer og trafikkontrol, uden at det er klart, hvad disse oplysninger kan og skal bruges til af medlemslandene.

Regeringen er som sagt meget positiv over for tiltag, der kan forbedre færdsels-sikkerheden – som f.eks. tiltag til fremme af den grænseoverskridende retshånd-hævelse. Men vi mener fortsat, at sagen – netop også for at bevare sit formål – bør behandles og løses i 3. søjle.

Dette kan enten ske ved at anvende den eksisterende Prüm-afgørelse eller gennem et nyt 3. søjle instrument.

Lone Dybkjær sagde spøgende, at hvis vi trækker sagen tilstrækkeligt længe ud, er Lissabontraktaten trådt i kraft, og så er der ikke noget, der hedder 3. søjle, og så er man ude over det problem.

Transportministeren sagde, at vi rent faktisk gerne ser forslaget gennemført og arbejder for, at det bliver vedtaget under 3. søjle, for vi synes faktisk, det er rigtigt, at der bliver mulighed for at give bøder til bilister, som overtræder reglerne i andre lande.

Punkt 4. Rådsmøde nr. 2916 (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerbeskyttelse) den 16.-17. december 2008 – sundhedsdelen

Sundhedsministeren: Jeg skal forelægge sundhedssagerne på dagsordenen for rådsmødet den 16. december. Der er kun 4 sager på dagsordenen, og de forelægges alle til udvalgets orientering.

Jeg vil koncentrere mit indlæg om direktivforslaget vedrørende patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelser, som jeg ved interesserer mange. Hvis der er spørgsmål til de øvrige sager, besvarer jeg selvfølgelig også gerne dem.

1. Direktivforslag om patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelser

– *Forhandlingsstatus og politisk drøftelse*

KOM (2008) 0414

Rådsmøde 2916 – bilag 3 (sammenotat side 2)

KOM (2008) 0414 – bilag 3 (grundnotat af 6/10-08)

KOM (2008) 0414 – bilag 2 (henvendelse og høringsvar af 19/8-08 fra foreningen af Danske Patienter)

KOM (2008) 0414 – bilag 4 (henvendelse fra Danske Regioner af 27/11-08)

EU-note (08) – E 17 (notat af 4/12-08 om patientrettigheder)

EU-note (08) – E 16 (notat af 2/12-08 om patientrettigheder)

EU-note (06) – E 69 (notat af 3/7-07 om social sikring)

Sundhedsministeren: Efter en lang forberedelse og flere tilløb præsenterede Kommissionen sit direktivforslag om patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelser i begyndelsen af juli i år. Europaudvalget har efterfølgende fået oversendt et nærhedsnotat og et grundnotat, som beskriver detaljerne i forslaget.

Hensigten med Kommissionens forslag er at udmønte den domstolspraksis, som har udviklet sig i løbet af en årrække, hvor EF-Domstolen har afsagt en række domme vedrørende retten til behandling i udlandet. Hovedformålet med direktivforslaget er altså at få tilvejebragt klare retlige rammer for borgernes adgang til behandling i et andet medlemsland med betaling fra hjemlandet.

Jeg vil gerne slå fast, at det er et formål, som vi fra regeringens side støtter varmt. Der bør ikke være tvivl om patienternes rettigheder, og det bør være klart for patienterne, hvad disse rettigheder indebærer af muligheder for dem.

Kommissionens forslag rejser imidlertid en række væsentlige spørgsmål, som vi finder bør overvejes nøje, og som vi er i færd med at afklare i forhandlingerne i Bruxelles. Og lad mig bare sige, at det ikke er hurtige og enkle forhandlinger, vi er i gang med. Med 46 indledende betragtninger, 24 operative artikler og 27 medlemslande bliver der ganske mange løsningsforslag. Efterårets forhandlinger har

da også vist en stor interesse for forslaget, og mange medlemslande er kommet med mange forskellige ændringsforslag til direktivforslaget.

Hvilke synspunkter er det så, vi fra dansk side søger at fremme i disse forhandlinger?

Som sagt er vi grundlæggende positive over for at få skabt større retlig klarhed over patienternes mulighed for at få tilskud til behandling i et andet medlemsland. Det vil ikke alene give patienterne et større udbud af sundhedsydelser og dermed større valgfrihed – hvilket jo er et af regeringens mål. Det skaber også mulighed for en bedre udnyttelse af behandlingskapaciteten i Europa og dermed et mere omkostningseffektivt sundhedsvæsen.

Spørgsmålet om, hvorvidt vi skal tilbyde behandling, som ikke tilbydes i det danske sundhedsvæsen i dag, synes allerede løst i Kommissionens forslag. Det skal vi ikke.

Vi mener imidlertid, at Kommissionens forslag på flere punkter går længere, end EF-Domstolens praksis tilsiger. Helt centralt står spørgsmålet om forhåndsgodkendelse i forbindelse med hospitalsbehandling og specialiseret ikke-hospitalsbehandling. Her lægger Kommissionens forslag op til, at krav om forhåndsgodkendelse alene kan stilles, hvis udstrømningen af patienter truer den økonomiske stabilitet i medlemsstatens sundhedsvæsen.

Det er vores opfattelse, at EF-Domstolen har bekræftet, at medlemsstaterne kan stille krav om forhåndsgodkendelse i forbindelse med sygehusbehandling og specialiseret ambulans behandling, når det er nødvendigt for at opretholde et kompetent og stabilt sygehusvæsen, som alle har adgang til, og for at sikre sundhedsvæsenets økonomiske balance. Og en sådan forhåndsgodkendelse, mener vi, er en nødvendighed i forhold til det danske sygehusvæsen.

Samtidig mener vi, at en medlemsstat kun bør være forpligtet til at finansiere hospitalsbehandling og specialiseret ambulans behandling i en anden medlemsstat, hvis en tilsvarende ydelse ikke kan tilbydes inden for en lægefagligt forsvarlig tidsfrist i hjemlandet – et princip som også kendes som princippet om rettidig behandling eller "undue delay" princippet. Det er et princip, som EF-Domstolen har lagt vægt på i sine afgørelser, og princippet er indarbejdet i EF-forordning 883/04 om koordinering af sociale sikringsordninger, som vil være trådt i kraft, når direktivet bliver gældende. EF-forordningen indeholder bl.a. en regel om sikredes ret til at blive henvist fra sit hjemland til behandling i en anden medlemsstat, hvis rettidig behandling ikke kan gives i hjemlandet.

Dette er to centrale positioner for regeringen. Jeg er glad for at kunne sige, at vi ikke er ene om at have disse holdninger. En lang række medlemslande har fremlagt lignende synspunkter i forhandlingerne, og det er derfor umiddelbart min forventning, at udfaldet af forhandlingerne i Rådet vil tilgodesse disse for Danmark centrale synspunkter.

Et andet for regeringen centralt punkt er, at der sikres mulighed for, at offentlige danske sygehuse kan afvise at modtage udenlandske patienter til planlagt behandling for at sikre, at der er tilstrækkelig kapacitet til de danske patienter. Det vil næppe møde megen forståelse i befolkningen, hvis danske patienter – og skatte-

ydere – skal vente længere, fordi patienter fra andre EU-lande søger behandling på danske hospitaler. Det mener regeringen heller ikke er rimeligt. Og regeringen anser ikke en løsning af dette spørgsmål for at være udtryk for usaglig nationalitetsdiskrimination. Vi vil derfor arbejde aktivt for, at patienter fra andre medlemslande ikke under nogen omstændigheder skal have ret til at komme foran danske patienter i en venteliste. Også på dette punkt har Danmark støtte fra flere andre medlemslande.

Herudover vil jeg gerne fremhæve et andet væsentligt spørgsmål, nemlig spørgsmålet om subsidiaritet. Som det fremgår af grundnotatet – og af det nærhedsnotat som blev oversendt til Europaudvalget den 13. august i år – finder vi fra dansk side, at der kan stilles spørgsmålstejn ved, om bestemmelserne i artikel 5 i Kommissionens forslag kan siges at være i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 152, stk. 5. Af denne traktatbestemmelse fremgår det, at Fællesskabets indsats på folkesundhedsområdet fuldt ud skal respektere medlemsstaternes ansvar for organisation og levering af sundhedstjenesteydelser og medicinsk behandling.

Artikel 5 i Kommissionens forslag indeholder bestemmelser om, at medlemsstaterne skal sikre, at deres nationale sundhedsvæsen indeholder kvalitets- og sikkerhedsstandarder, at sundhedspersonalet kan overholde disse og at dette overvåges, at der stilles krav om informeret samtykke fra patienterne, og at der er klageadgang og erstatningsmuligheder.

Det er ikke, fordi vi mener, at vi fra dansk side vil have problemer med at opfylde disse krav. Men Kommissionens forslag går her efter vores opfattelse nok længere end traktatens bestemmelser om, at organisering og levering af sundhedsydelser er medlemsstaternes ansvar. Og hvis den opfattelse er rigtig, så er det selvfølgelig ikke acceptabelt.

Vi afventer nu en vurdering fra Rådets Juridiske Tjeneste. Når den kommer, vil vi vurdere, hvordan dette spørgsmål skal håndteres i de videre forhandlinger. Rigtigt mange medlemsstater deler vores synspunkt vedrørende denne artikel 5. Det er min forventning, at vi i forhandlingerne i Rådet også får fundet en fornuftig løsning på dette spørgsmål.

Det var nogle af de helt centrale synspunkter, som vi fra dansk side søger at fremme i forhandlingerne om direktivforslaget. Som det nok står klart for de fleste, er der tale om en kompliceret sag, som vi vil komme til at tale en del om i den kommende tid. Jeg vil derfor gerne tilbyde, at mit ministerium laver en teknisk gennemgang for Europaudvalget og Sundhedsudvalget – en gang først i det nye år – så vi får klarlagt de nævnte detaljer i Kommissionens forslag. Det tror jeg kan være nyttigt i forhold til vores videre drøftelser af denne sag.

Jeg vil også gerne nævne, at mit ministerium netop i denne uge har modtaget et længere, uddybende høringsvar fra Danske Regioner vedrørende direktivforslaget. Jeg oversender naturligvis et resume af Danske Regioners synspunkter til Europaudvalget snarest muligt. Jeg kan dog allerede her sige, at Danske Regioner på flere centrale punkter deler regeringens synspunkter.

Udover de centrale spørgsmål, som jeg har redegjort for, vil jeg gerne kort nævne spørgsmålet om forholdet mellem direktivet og EF-reglerne om koordinering af sociale sikringsordninger, den kommende EF-forordning 883/04. Som tidligere omtalt indeholder denne forordning en bestemmelse, som giver patienter ret til at blive henvist til behandling på et offentligt sygehus i en anden medlemsstat, hvis de ikke kan få rettidig sygehusbehandling her i landet. Patienter, der henvises efter EF-forordningen, har ret til behandling i den anden medlemsstat på samme vilkår som offentligt sikrede i denne stat. De offentlige udgifter afregnes direkte mellem myndighederne i de involverede medlemsstater. Patienterne skal kun betale en eventuel egenandel selv, hvis det gælder for borgerne i det pågældende land.

Når direktivforslaget bliver vedtaget, vil vi således have to parallelle regelsæt, hvilket gør det påkrævet at få skabt fuld klarhed over, hvorfor og i hvilke situationer det ene regelsæt skal finde anvendelse frem for det andet. Hvis ikke vi sikrer det, ender vi jo i en helt umulig situation – for såvel myndigheder som patienter. Derfor lægger vi fra dansk side vægt på, at dette afklares i de forhandlinger, som er i gang nu.

Spørgsmålet om borgernes ret til at søge behandling i et andet EU-land har været rejst gentagne gange i pressen i den senere tid. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at slå fast, at vi ikke venter på, at direktivforslaget vedtages og træder i kraft. Det følger af Domstolens praksis, at patienter allerede har ret til at søge behandling i et andet EU-land. Sundhedsministeriet har udgivet en pjece, der orienterer om retten til sygehusbehandling i andre EU-lande, og en vejledning, som ligger på ministeriets hjemmeside, der mere detaljeret orienterer om denne ret. Her kan patienter også læse, hvor de skal søge om forhåndsgodkendelse, og hvor de kan få rådgivning og hjælp til det.

Desuden er borgernes adgang til at få tilskud til en række sundhedsydelser, der modtages i et andet EU-land, udvidet. Her er tale om ydelser uden for hospitalsregi, f.eks. tilskud til speciallægebehandling. Der er udarbejdet en bekendtgørelse og vejledning om de nye regler.

Til sidst vil jeg kort nævne, at direktivforslaget udover bestemmelserne vedrørende patienters mulighed for at få tilskud til behandling i et andet medlemsland også indeholder en række bestemmelser vedrørende øget samarbejde mellem medlemslandenes sundhedsvæsen. Forhandlingerne i rådsarbejdsgruppen har endnu ikke taget fat på denne del af direktivforslaget, men jeg kan oplyse, at regeringen også på dette punkt stiller sig grundlæggende positiv over for fællesskabstiltag, som kan bibringe medlemslandenes egne tiltag en merværdi.

Det var nogle af de væsentligste problemstillinger, vi fra regeringens side ser i relation til direktivforslaget om patientrettigheder i forbindelse med grænseoverskridende sundhedsydelser. På det kommende rådsmøde vil formandskabet på vegne af rådsarbejdsgruppen fremlægge en rapport, som gør status over forhandlingerne i Rådet indtil nu. Vi er i store træk meget tilfredse med det arbejde, det franske formandskab har gjort for at drive forhandlingerne fremad og inkorpo-

rere medlemsstaternes synspunkter. Der er dog stadig et stykke vej foran os, før vi når i mål.

Statusrapporten er ikke bindende og skal ikke vedtages, men vil udgøre grundlaget for de videre forhandlinger og den politiske drøftelse, vi skal have om direktivforslaget på ministermødet. Her vil jeg fremhæve de centrals synspunkter, som jeg netop har gjort rede for.

Den fungerende formand, Lone Dybkjær, gjorde opmærksom på, at Sundhedsudvalget også er meget engageret i denne sag og bestemt ikke er færdig med den.

Hanne Agersnap gav sundhedsministeren ret i, at der er tale om en kompliceret sag, og var derfor glad for, at den også drøftes i Sundhedsudvalget.

Hun fandt det sympatisk, at de nationale patienter skal stå først på ventelisterne, bl.a. fordi der er indkomstforskelle i Europa, og ellers ville det betyde, at folk fra mere velstillede lande ville kunne købe sig ind i andre landes offentlige sygehøvsvesen.

Hun spurgte, hvor lang tid det vil vare, før man får gennemført direktivforslaget om patientrettigheder.

Desuden spurgte hun, hvordan det bliver med betalingen. Hun henviste til, at man her i landet arbejder med nogle gennemsnitspriser, som gælder både vanskelige og dyre operationer og mere ligetil patienter, og pegede på, at hvis et privathospital så kun vil tage de lettere patienter, bliver der tale om en overpris. Hvordan vil det være, når der er tale om behandling i et andet land?

Kim Mortensen kvitterede for muligheden for at få en teknisk gennemgang, som sundhedsministeren havde nævnt.

Når han så listen over høringsvar igennem, kunne han se, at der var mindst 20 reservationer og forbehold. Blandt disse nævnte han Danmarks Apotekerfor- enings bemærkninger om substitutionsordningen – altså at apoteket er forpligtet til at tilbyde det billigste præparat – og spurgte, om den ville kunne opretholdes.

Når der er tale om deciderede fejloperationer i udlandet, og patienten derefter indlægges på et dansk sygehus for at få rettet situationen op, er der så en ord- ning, der medfører, at det danske sygehus kan kræve, at det udenlandske syge- hus, som har fejlopereret, betaler for behandlingen på det danske sygehus? I øv- rigt ville han gerne vide, om der eksisterer en sådan ordning, hvis fejloperationen er foregået på et privathospital i Danmark.

Hvis en patient bliver behandlet på et udenlandsk sygehus og dør, hvem skal så betale for hjemtransporten af liget?

Lone Dybkjær henviste til, at vi herhjemme har fri og lige adgang til de offentlige sygehøse, og spurgte, om vi derfor på en eller anden måde kan komme i klem- me, når man giver mulighed for grænseoverskridende sundhedsydelser – sådan som nogle EU-modstandere hævder.

Sundhedsministeren sagde i svaret til Hanne Agersnap, at vi arbejder for, at de nationale patienter kommer først på ventelisterne, og at vi kun skal sende patienter til udlandet, hvis vi ikke selv kan tilbyde den pågældende ydelse. Det gælder også den anden vej.

I relation til betaling sagde sundhedsministeren til Hanne Agersnap, at hjemlandet skal betale svarende til udgiften i hjemlandet. Som udgangspunkt er der altså ikke tale om, at man anvender bestemte takster eller gennemsnitspriser. Patienterne kan få oplyst, hvad de kan få med sig af tilskud, og så kommer de muligvis til at betale noget selv, hvis ydelsen er dyrere i udlandet. Men de har en mulighed for at vide det på forhånd.

Med hensyn til tilskudsordninger vedrørende lægemidler sagde sundhedsministeren, at man følger reglerne i det land, hvor man handler. Det vil sige, at man får tilskud efter tyske regler, hvis man handler i Tyskland.

Sundhedsministeren var enig med Kim Mortensen i, at sagen er kompliceret, og derfor ville der også blive en teknisk gennemgang.

I relation til fejloperationer sagde sundhedsministeren, at der ikke står noget i direktivet om, hvad man gør i tilfælde af fejloperationer. Det må følge de almindelige erstatningsretlige regler. Det samme er i øvrigt tilfældet i Danmark.

Sundhedsministeren svarede Kim Mortensen, at transport ikke er omfattet af direktivet. Det må hjemlandet selv fastsætte regler for.

Afdelingschef Steffen Egesborg Hansen fik på opfordring fra sundhedsministeren og med tilladelse fra Europaudvalget ordet og sagde, at han forstod spørgsmålet fra Kim Mortensen sådan, at det drejer sig om, hvorvidt de danske regler om substitution også gælder, hvis en dansk patient køber lægemidlet i Tyskland, og sagde, at det tyske apotek ikke skal følge de danske substitutionsregler og udlevere det billigste produkt, men følge de tyske regler.

2. Sjældne sygdomme

– *Henstilling fra Rådet (åben debat)*

KOM (2008) 0726

Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 23)

Sundhedsministeren nævnte ikke dette punkt.

Lone Dybkjær syntes, det var en god idé at samarbejde om sjældne sygdomme.

3. Sundhedssikkerhed

– Rådskonklusioner

Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 25)

Sundhedsministeren nævnte ikke dette punkt.

Lone Dybkjær havde på fornemmelsen, at sundhedssikkerhed var noget af det, man gerne ville have haft med i Lissabontraktaten, men ikke fik det. Hun bad om, at man fik et overigtsnotat om, hvad sundhedsudgifterne på EU's budget går til, så man kunne se, hvorledes man f.eks. prioriterer i forhold til Alzheimers og sjældne sygdomme.

NOT **Sundhedsministeren** lovede at sende det af Lone Dybkjær ønskede notat.

Afdelingschef Steffen Egesborg Hansen fik på opfordring af sundhedsministeren og med Europaudvalgets tilladelse ordet og oplyste, at der er lagt op til et sæt rådskonklusioner, som drejer sig om at øge medlemslandenes opmærksomhed på sundhedssikkerhed. Han gennemgik de forskellige elementer, som ligger i rådskonklusionerne, i overensstemmelse med det, der står side på 25-26 i samlenotatet. Vi mener fra dansk side, at vi lever op til de konklusioner, der er foreslået.

4. Alzheimers

– *Rådskonklusioner*

Rådsmøde 2916 – bilag 3 (samlenotat side 27)

Sundhedsministeren nævnte ikke dette punkt.

Lone Dybkjær syntes ikke, det var så oplagt at samarbejde om Alzheimers sygdom, som det var at samarbejde om sjældne sygdomme.

